

Türkiye'de Şeffaflık Raporları ve Bağımsız Denetim Sektörüne Yönelik Ampirik Bir Çalışma

Sedat ERDOĞAN

Sorumlu Yazar, Şırnak Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi
erdoğansedat9@hotmail.com

Bilal SOLAK

Şırnak Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi
bilalsolak23@hotmail.com

Öz

Bu çalışmada 2013 yılında ilk uygulaması yapılan şeffaflık raporlarında yer alması zorunlu olan bilgiler incelenmiş olup Türkiye’de bağımsız denetimin yapısı ortaya çıkarılmaya çalışılmıştır. Özellikle dört büyük bağımsız denetim firmasıyla diğer bağımsız denetim firmaları karşılaştırılmış olup dört büyük denetim firmasının Türkiye’deki bağımsız denetim üzerindeki etkisi gözler önüne serilmeye çalışılmıştır. Çalışma sonuçlarına göre Türkiye’de bağımsız denetim gelişmekte olan yeni bir sektör olduğu, özellikle İstanbul merkezli olmak üzere büyük şehirlerde kümелendiği, bağımsız denetim çalışmalarının genellikle dört büyük bağımsız denetim firması tarafından yapıldığı ve özellikle büyük firmaların hala büyük ölçüde bağımsız denetimlerini dört büyük firmaya yaptırdıkları görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Bağımsız Denetim, Şeffaflık Raporları, Denetim Kalitesi, Türkiye

JEL Sınıflandırması: M40, M41, M42, M49

An Empirical Study of transparency Reports and The Auditing Sector in Turkey*

Abstract

This study investigates transparency reports of Turkish auditing firms as a measure of the audit quality in Turkey. To reveal the structure of the audit in Turkey, information that must take place in transparency reports of 2013 has been examined. The four big auditing firms are especially compared with other auditing firms to reveal the effect of the big four auditing firms on Turkish auditing sector. According to the results of the study, Turkish auditing sector is a emerging sector, clustered in large cities such as Istanbul, dominated by the big four auditing firms. Moreover, large firms get audit service largely from the big four audit firms.

Keywords: Independent Audit, Transparency Reports, Audit Quality, Turkey

JEL Classification Codes: M40, M41, M42, M49

* Extended abstract is presented at the end of the article.

Atıfta bulunmak için / Cite this paper:

Erdoğan, S. & Solak, B. (2016). T
Türkiye’de Şeffaflık Raporları ve Bağımsız Denetim Sektörüne Yönelik Ampirik Bir Çalışma.
Çankırı Karatekin Üniversitesi İİBF Dergisi, 6(2), 175-195.

1. Giriş

Bağımsız denetim mesleği genellikle büyük çaplı finansal skandallar neticesinde sıklıkla anılan mesleklerden bir tanesidir. Özellikle yaşanan bu skandallar neticesinde mesleğin yeterince üzerine düşen sorumluluğu yerine getirip getiremediği konusu tartışmaya açılmaktadır. Aslında denetim mesleği sadece yönetici ve sahipleri ilgilendirmekten öte bir fonksiyon üstlenmekte ve tüm kamuyu ilgilendiren bir mahiyet kazanmaktadır (Erdogan 2015, 16). Dolayısıyla tüm kamuyu ilgilendiren bu denli önemli bir konunun kalitesi sıklıkla sorgulanmakta ve hem uygulama hem de teorik anlamda birçok çalışmada incelenmektedir.

Çalışmanın ilerleyen bölümlerinde bahsedildiği gibi denetimin kalitesi oldukça karmaşık bir konudur. Zira, kalite kavramı kişiden kişiye çok farklı anlamlara gelebilmekte ve beklentileri farklı şekilde yönlendirebilmektedir. Bu alanda yapılan çalışmalar gün geçtikçe artmakta ve denetimde kalite kavramının ne olduğu çok yönlü bir şekilde incelenmektedir.

Denetimde kalite kavramı tam olarak ölçülmesi mümkün olmayan bir durum olduğu için çoğu zaman farklı kavramlarla ölçülmeye çalışılmaktadır. Bu çalışma da aslında bunlardan bir tanesini ele almakta ve bağımsız denetimdeki şeffaflığın denetim kalitesini artıracaklarını varsayan görüşü dikkate almakta ve Türkiye’de 2013 yılından itibaren hazırlanmaya başlayan şeffaflık raporlarının ilk uygulamalarını ve bu uygulamalardaki önemli konuları ayrıntılı bir şekilde incelemektedir.

Avrupa Birliği (AB) 8. Direktifi ile AB ülkelerinde zorunlu uygulamaya koyulan şeffaflık raporları Türkiye’de de yapılan yasal düzenlemeyle mevcut haliyle uygulamaya konulmuş ve bağımsız denetim yapmaya yetkili şirketler tarafından hazırlanma ve yayınlanma zorunluluğu getirilmiştir.

Çalışma genel olarak denetim kalitesini ve şeffaflık raporlarının bağımsız denetim kalitesine etkisini irdelemekte ve Türkiye’deki bağımsız denetim firmalarının yapısını ortaya koymakta ve incelemektedir. Bu kapsamda çalışmada bağımsız denetim şirketleriyle ilgili şu alanlar incelenmiştir:

- Herhangi bir uluslararası denetim ağına dahil olma durumları,
- Sermayeleri,
- Faaliyet merkezleri ve kuruluş yılları,
- Denetim ekipleri,
- KAYİK sayıları ve,
- Bağımsız denetimden ve denetim dışı hizmetlerden elde ettikleri gelirler,
- BİST 100 Şirketlerinin hangi bağımsız denetim firmalarınca denetlendiği.

Dünyada denetimden elde edilen gelirler incelendiğinde, dört büyük denetim firmasının (Pwc, KPMG, Deloitte ve Ernst-Young) dünyadaki gelirleri incelendiğinde denetimden elde ettikleri gelirin toplam gelirlerinin %43'ünü oluşturduğu görülmektedir. Denetimden elde edilen gelirler yıllar itibariyle incelendiğinde ciddi bir düşüş göstermektedir. 2004 yılında denetim firmaları toplam gelirlerinin %52'sini denetimden elde ederken bu oran şimdilerde %43 civarında seyretmektedir. Denetimden elde edilen gelirdeki düşüş gibi vergi denetiminden elde edilen gelir de düşmüştür. Bu durumda özellikle danışmanlık sektöründe yaşanan hızlı gelişmelerin çok büyük etkisi görülmektedir. Denetim sektörü 2005-2007 yılları arasında yakaladığı denetimden sektörden elde edilen muazzam getiri 2008-2010 yılları arasında çok ciddi şekilde düşmüştür. 2010-2014 arasında tekrar sektörde hızlı bir büyüme yaşanmasına karşın bu büyüme danışmanlık hizmetlerinin gerisinde kalmıştır. Vergi denetimi de 2006-2008 yılları arasında çok güçlü bir şekilde büyümüştür. Bu durumun arkasında özellikle çok büyük ölçekteki şirketlerin birbiriyle birleşmeleri yatmaktadır. 2009 yılıyla birlikte vergi gelirlerinde çok ciddi düşüşler yaşanmıştır. Bu süreç 2010 yılında da bu şekilde gerçekleşmiş ve 2011 yılıyla birlikte tekrar vergi gelirlerinde yükselme görülmeye başlanmıştır ve artmaya devam etmektedir (big4.com 2015, 21-23).

Danışmanlık hizmetleri son on yılda yeni bir başarı öyküsünü ortaya koymaktadır. Özellikle denetim ve vergi hizmetleri dışındaki işlemlerdeki danışmanlıklar, risk yönetimi, ve iş danışma hizmetleri denetim firmaları açısından oldukça büyük bir gelir kapısı haline dönüşmüştür. Denetim firmalarının 2004 yılında toplam gelirlerinin %22'sini oluşturan danışmanlık hizmetleri, 2014 yılında toplam gelirlerinin %35'lik kısmını oluşturmaya başlamıştır (big4.com 2015, 23).

Bu kapsamda genel olarak Türkiye'de yapılan bağımsız denetimin gelişmekte olan bir sektör olduğu görülmektedir. Büyük firmaların genel olarak dört büyük bağımsız denetim firması tarafından denetlendiği ve toplam denetlenen Kamu Yararını İlgilendiren Kuruluş'ların (KAYİK) %42'sini denetleyen bu dört büyük firma bağımsız denetimden elde ettiği gelirin toplam denetim gelirinin %80'i olduğu ve geri kalan firmalarinsa toplam bağımsız denetim gelirinden sadece %20 pay aldıkları görülmektedir. Hatta bu şirketlerden bazılarının neredeyse hiç bağımsız denetim geliri raporlamadıkları görülmektedir.

Çalışma temel olarak Türkiye'deki bağımsız denetimin mevcut durumunu ortaya çıkarmayı amaçlamaktadır. Büyük şirketlerin neden daha çok dört büyük denetim şirketi tarafından denetlendiği ve neden bazı denetim şirketlerinin neredeyse hiç bağımsız denetim yapmıyor olmalarına karşın bağımsız denetim sektöründe faaliyetlerine devam ettikleri soruları diğer çalışmalara bırakılmıştır.

2. Literatür Taraması

Gürol ve Tüysüzöğlü (2016) çalışmalarında, kamu yararını ilgilendiren kuruluşlar (KAYİK) gözetiminde faaliyet gösteren bağımsız denetim firmalarının 2014 yılı için hazırlamış oldukları şeffaflık raporlarını, İngiltere'deki İngiltere'deki Finansal Raporlama Konseyi'nin (Financial Reporting Council-FRC) kuruluşunun çalışmasını Türkiye'ye uyarlayarak incelemişlerdir. Çalışmanın sonucunda, bağımsız denetim firmalarının bağımsızlık ilkesi, gelir dağılımları ve sorumlu denetçilerin ücretlendirilmesi alanlarında yeterince şeffaflık sağlanmadığı tespit edilmiştir. Deumes vd (2012), bağımsız denetim firmalarının kamuya sunmuş oldukları şeffaflık raporlarının yeteri derecede kaliteli olup olmadıklarını ortaya çıkarmaya yönelik araştırma yapmışlardır. Çalışmanın sonucunda şeffaflık raporlarının yeterli derecede şeffaf olmadıkları tespit edilmiştir. Hodge vd. (2004) çalışmalarında XBRL tabanlı yazılımların finansal tabloların şeffaflığının sağlanmasındaki rolünü araştırmışlardır. Çalışmanın sonucunda XBRL'in finansal tabloların şeffaflığında önemli bir rol oynadığı tespit edilmiştir. Urton vd. (2014) çalışmalarında, Amerika Kamu Gözetim Kurumu'nun Public Company Accounting Oversight Board-PCAOB) denetim firmalarında şeffaflığın sağlanması amacı ile yayınlamış olduğu tasarımı incelemişlerdir. Çalışmanın sonucunda tasarının, şeffaflığın sağlanmasına yönelik öneriler sunulmuştur. Peecher, Schwartz ve Solomon (2007), çalışmalarında denetim kalitesinin artırılmasında, Stratejik Sistem Denetiminin önemini teorik olarak incelemişlerdir. Rainsbury, Bradbury ve Cahan (2009), yaptıkları çalışmada, bağımsız denetim ücretine ve firmaların kaliteli finansal raporlar hazırlanmasında denetim komitelerinin kalitesinin etkisini araştırmışlardır. Deis ve Giroux (1996) çalışmalarında, işletmeleri denetleyen denetçilerin değişiminin, denetim ücreti, yapılan denetim saatlerinin değişimini ve denetim kalitesinin nasıl etkilendiğini araştırmışlardır. Francis (2004) çalışmasında, bağımsız denetimi ve denetim kalitesini Sarbalex-Oxley kanunun yayınlanmasından öncesini ve sonrasını karşılaştırmalı olarak incelemiştir. Jeong ve Rho (2004) çalışmalarında, altı büyük denetim firmasında görev alan denetçilerle, altı büyük denetim firması dışındaki denetim firmalarında görev yapan denetçilerin, denetledikleri firmaların denetim kalitesinde farklılık olup olmadığını araştırmışlardır. Al-Thuneibat, Al Issa, ve Baher (2010) yaptıkları çalışmalarında, denetim firmalarının büyüklüğü ile denetim kalitesi, denetim firması ile denetlenen işletme arasındaki uzun süreli sözleşmelerin denetim kalitesi ile arasındaki ilişkiyi analiz etmişlerdir.

3. Bağımsız Denetimde Kalite ve Şeffaflık

Denetimin kalitesi kavramı öznel niteliklere sahip bir kavramdır. Kavram kişiden kişiye çok farklı anlamlara gelebilmektedir. Dolayısıyla kavramın tanımlanması oldukça zordur (Wooten 2003,1). Deangelo (1981) denetim kalitesiyle ilgili yaptığı tanımlamada iki faktörü ön plana çıkarmaktadır. Bunlardan birincisi, denetçinin müşteri işletmenin muhasebe sistemindeki ihlalleri-uygunsuzlukları

bulması ve ikincisi de onları raporlamasıdır. Burada ihlallerin-uygunsuzlukların bulunabilmesi denetim firmasının teknolojik kapasitesine yani uyguladığı denetim prosedürlerine, denetim firmasının bu ihlalleri-uygunsuzlukları raporlaması ise denetçinin müşteri işletmeden olan bağımsızlığını vurgulamaktadır.

Kepekçi, 2000 göre, denetim çalışmasının, çalışmayı yürütecek denetçinin ve denetim raporunun kalitesini sağlamak ve ölçmek için yasalar veya meslek örgütlerince standartlar kabul edilmiştir. Bu standartlar hem denetçiye kılavuz olmakta hem de denetim çalışmasının kalitesinin ölçülmesinde önemli bir kriter olmaktadır. Denetim çalışmasının kalitesi standartlara uygunluk derecesi ile ölçülmektedir.

Günümüzde denetim firmaları özellikle ün, büyüklük, endüstriyel uzmanlık, denetim ücretleri gibi faktörlerle rekabet etmektedirler. Özellikle denetim firmalarının denetimin kalitesi ve nasıl yönetildikleriyle ilgili yeterince şeffaf bir ortamın oluşmaması nedeniyle hangi firmanın daha kaliteli bir denetim yaptığı hususunda belirsizlikler vardır. Şeffaflıkla ilgili daha fazla bilginin dolaşıyor olması aynı zamanda da denetim firmalarının seçiminde kalitenin dikkate alınmasına neden olabilecek önemli bir faktör olabilme ihtimali vardır (IOSCO 2009, 4).

Bing ve diğerleri (2014) denetim kalitesi araştırma raporunda literatürde denetimin kalitesine dair yapılmış olan çalışmaları incelemiş ve denetim kalitesi yerine kullanılan değişkenleri ve bu değişkenleri hangi bilim adamlarının yaptığı çalışmalarda kullanıldığını ayrıntılı bir şekilde ifade etmişlerdir. Bu kapsamda, denetim kalitesi yerine geçen değişkenleri şu şekilde belirtmişlerdir:

Kazanç Kalitesi: İhtiyari tahakkuklar, kazanç hedefini karşıla ya da üstüne çık, kazanç cevaplama katsayısı, yeniden belirleme (restatement) olasılığı, kazanç raporlama olasılığı, artıkların standart sapması, zamanında kayıp tanıma,
Denetçi Özellikleri: Denetçi büyüklüğü, denetçi türü, denetçilerin yetenekleri ve uzmanlığı, firma özellikleri,
Bağımsızlık: İşletmenin sürekliliğine dair probleme denetim görüşünde yer verme, denetim ücreti, denetim görüşü, denetim firması görev süresi,
Piyasa Algısı: Tahminlerin doğruluğu, sermaye maliyeti, bid-ask spread,
Diğerleri: İnsanların algısı, inceleme ve gözetimden kaçınma, disiplin suçlamaları.

Denetim kalitesi sadece akademisyenlerin değil denetim mesleğinin uygulanması ve yönlendirilmesinden sorumlu kurumlar tarafından da oldukça önemli bir konudur. Öyle ki, Amerika'da Halka Açık Şirketler Muhasebe Gözetim Üst Kurulu (Public Company Accounting Oversight Board-PCAOB) tarafından yapılan Denetim kalitesinin göstergeleri adlı çalışmada, denetimde kaliteyle ilgili dünyada yapılan çalışmalar ayrıntılı bir şekilde incelenmiştir. Bu kapsamda, denetimin kalitesiyle ilgili çalışma yapan kurumlar aşağıda gösterildiği gibidir (PCAOB 2013, 25-34):

- Denetim Mesleğiyle ilgili Amerikan Hazine Bölümü Danışma Komitesi,
- PCAOB Sürekli Danışma Grubu,
- PCAOB Yatırımcı Danışma Grubu,
- Uluslararası Denetim ve Güvence Standartları Kurulu (International Auditing and Assurance Standards Board-IAASB),
- Birleşik Krallık Finansal Raporlama Konseyi Denetim Kalite Taslağı,
- Menkul Kıymetler Komisyonları Uluslararası Organizasyonu (International Organization of Securities Commissions- IOSCO) Denetim Kalitesi Yuvarlak Masası ve Denetçi İletişimi üzerine Konsültasyon,
- Uluslararası Muhasebeciler Federasyonu (International Federation of Accountants) Uluslararası Denetçiler Komitesi,
- Avrupa Birliği'nin Şeffaflık Raporlarıyla İlgili 8. Direktifi.

Özellikle 21. yy'ın başında yaşanan yüksek profilli firma skandallarından ve iflaslarından sonra denetimin kalitesi standart oluşturan kurumlar, düzenleyiciler ve uygulayıcılar nezdinde en önemli unsurlardan birisi haline gelmiştir. Denetim kalitesini ölçmede kullanılan birçok farklı faktör olmasına karşın şeffaflık raporlarının denetim firmalarının mesleki uygulamalarını ve yönetimlerini kamuya açıklayan bir mahiyete sahip oldukları için denetim kalitesinde etkili bir unsur olacağı düşünülmektedir (Deumes ve diğerleri 2011, 2).

Denetim kalitesi, finansal raporlama sürecinde olduğu gibi kurumsal yönetimin etkin bir biçimde yürütülebilmesi için önemli bir unsurdur (Wan Zanani, Shahnaz ve Nurasyikin, 2008)

Şeffaflık “sabit ve yayımlanmış kurallara göre, halka açık bilgi ve prosedürler tabanında yönetmek” i sembolize ederek tanımlanabilir (Hood, 2001). Şeffaflığın bu tanımlanması dışa dönük, kamu servis organizasyonlarına dışsal hesap verilebilirlik rejimi üzerine vurgu yapar. Fakat dışsal hesap verilebilirliğin bu görünen ayna imajı aslında muhasebe bilgisinin içsel şeffaflığının gelişmiş yansımasıdır-daha genişçe kamu servis organizasyonlarında tanımlandığı üzere- (Heald, 2012).

Şeffaflık raporları sadece kamuya fayda sunmamakta aynı zamanda da denetim firmalarının tercihinde etkili bir kalite unsuru özelliği gördüğü için denetim firmasının yönetiminin şeffaflığının artırılması tercih nedeni olmasını sağlayabilir (Deumesve diğerleri 2011, 2).

Kurumsal yönetim anlayışının en önemli ilkelerinden biri olan şeffaflığın sağlanması için yeni Türk Ticaret Kanununda şirketlerin faaliyet ve genel işleyişine ilişkin şirket paydaşlarının yeterli derecede bilgilendirilmesi yükümlülüğünü getirmiştir (TUSİAD, 2015,7).

Günümüzde denetim alanında yaşanan en önemli sorunlardan birisi olarak büyük ve çok uluslu şirketlerin sadece dört büyük denetim firması tarafından denetlenebileceği gibi bir algı karşımıza çıkmaktadır. Sanki sadece bu dört firma dışındaki denetim firmalarının böyle önemli bir denetim yapabilecek kadar denetim kalitesine sahip olmadığı gibi bir algı vardır. Bu durum karşısında geliştirilmiş şeffaflık raporlarının dört büyük firma dışındaki firmalara bu dört büyük firmayla baş edebilmesi açısından oldukça faydalı olacağı tartışılmaktadır. Şeffaflık raporları diğer denetim firmalarının görülebilirliğini artıracaktır (IOSCO 2009, 4).

3.1. Avrupa Birliği 8. Direktifi: Şeffaflık Raporları

Birleşik Krallık'ta 2008 yılında yapılan bir kanunla şeffaflık raporları denetim yapan bağımsız denetim firmaları tarafından kendi web adreslerinde yayınlanma zorunluluğu getirilmiştir. Bu kapsamda her yıl denetim yapan firmalar yapılan düzenlemelerle kendilerine zorunlu kılınan bilgileri şeffaflık raporlarında açıklama zorunluluğu getirilmiştir (FRC, 2008). Avrupa Birliği ise 16 Nisan 2014 yılında 2006/43/EC nolu direktifinde yaptığı değişiklikle 2014/56/EU nolu direktifini yayınlamış ve AB ülkeleri açısından şeffaflık raporlarının yayınlanmasını zorunlu hale getirmiştir. Böylelikle AB ülkelerinde bağımsız denetim yapmaya yetkili firmalara her yıl hazırladıkları şeffaflık raporlarını her bir mali yılın bitiminden üç ay içerisinde websitelerinde yayınlama zorunluluğu getirilmiştir (EU 2014).

Direktifin 8. Maddesi şeffaflık raporunun içeriğini ayrıntılı bir şekilde incelemektedir. Bu kapsamda aşağıda belirtilen hususların şeffaflık raporlarında belirtilme gerekliliği vurgulanmıştır. Burada belirtilen hususlar asgari hususlardır (EU 2014, madde 40):

- Yasal yapının ve sahiplik yapısının açıklanması,
- Bir denetim ağına dahil olup olmadıkları, eğer dahillerse bu ağın yasal ve yapısal durumunu ilgilendiren bir açıklama,
- Denetim firmasının yönetim yapısını ilgilendiren bir açıklama,
- Denetim firmasının iç kalite kontrol sistemine dair bir açıklama,
- Son yapılan kalite güvence incelemesinin ne zaman yapıldığına dair bir açıklama (29. Maddeyi dikkate alacak şekilde),
- Geçmiş yılda denetimi yapılan KAYİK hükmündeki şirketlerin listesi,
- Denetim firmasının uygulamalarında bağımsızlığını vurgulayan bir ifade (bu ifadede aynı zamanda da bağımsızlığa dair uyumla ilgili iç inceleme yapılmasını içeren bir ifade),
- Madde 13 dikkate alınarak bağımsız denetim şirketinin eğitim politikası,
- Yapılan denetim çalışmalarına dair gelir bilgileri (gelirin hangi kalemlerden geldiğine dair bilgilendirme),
- Denetim şirketi ortaklarının ücretlendirme esasları.

3.2. Türkiye’de Şeffaflık Raporları

26 Aralık 2012 tarih ve 28509 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan 13.1.2011 tarihli ve 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu ve 26.9.2011 tarihli ve 660 sayılı Kamu Gözetimi, Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumunun Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname çerçevesinde "Bağımsız Denetim Yönetmeliği" yapılacak olan bağımsız denetime, bağımsız denetim kuruluşlarına ve bağımsız denetçilere ilişkin usul ve esasları düzenlemektedir (28509 sayılı Resmi Gazete, 1. Madde).

Bağımsız denetim yönetmeliğinin 36. maddesi uyarınca “bir takvim yılında Kamu Yararını İlgilendiren Kuruluş (KAYİK) denetimi yapmış denetim kuruluşları ilgili takvim yılına müteakip, özel hesap dönemi kullanan denetim kuruluşları ise hesap dönemi kapanışını müteakip dördüncü ayın sonuna kadar yıllık şeffaflık raporunu Kuruma bildirir ve kendi internet sitesinde yayımlar” ibaresi gereğince bağımsız denetim yapmaya yetkili kuruluşlarca her yıl şeffaflık raporu yayımlanır.

Yönetmeliğin 4. Maddesi KAYİK kapsamına giren kuruluşları şu şekilde ifade etmektedir: “Halka açık şirketler, bankalar, sigorta, reasürans ve emeklilik şirketleri, faktöring şirketleri, finansman şirketleri, finansal kiralama şirketleri, varlık yönetim şirketleri, emeklilik fonları, Sermaye Piyasası Kanunu’nda (SPK) tanımlanmış olan ihraççılar ve sermaye piyasası kurumları ile faaliyet alanları, işlem hacimleri, istihdam ettikleri çalışan sayısı ve benzeri ölçütlere göre önemli ölçüde kamuoyunu ilgilendiren şirketler.”

Yönetmelik AB 8. Direktifini esas almış ve şeffaflık raporunda yer alması gereken asgari bölümleri aşağıda olduğu gibi belirlemiştir (28509 Sayılı Resmi Gazete 36. Madde):

- “Hukuki yapıları ve ortaklar hakkında açıklama,
- Kilit yöneticileri ve sorumlu denetçileri hakkında açıklama,
- İçinde yer alındığı denetim ağının hukuki ve yapısal özelliklerine ilişkin açıklama,
- İlişkili denetim kuruluşları ve diğer işletmelere ve bu ilişkilerin mahiyetine ilişkin açıklama,
- Organizasyon yapısı hakkında açıklama,
- Kalite güvence sistemi incelemesinin en son ne zaman yapıldığına dair bilgi,
- Bir önceki yılda denetim hizmeti verdiği KAYİK'lerin listesi,
- Denetçilerin sürekli eğitime yönelik izlenen politikalar hakkında açıklama,
- Bağımsızlıkla ilgili uygulamalarına ilişkin, bağımsızlık ilkesine uyumun gözden geçirilmiş olduğuna da teyit eden açıklama,

- Toplam gelirin finansal tablo denetimi, diğer denetimler ve denetim dışı hizmetler itibariyle dağılımı gibi denetim faaliyetinin ağırlığını gösteren finansal bilgiler,
- Sorumlu denetçilerin ücretlendirilme esaslarına ilişkin bilgiler,
- Kalite kontrol sisteminin tanıtımı ve bu sistemin etkin olarak çalıştığına dair denetim kuruluşu yönetiminin beyanı,
- ve kurum tarafından istenen diğer bilgiler.”

4. Çalışmanın Metodolojisi

Bu bölümde çalışmanın amacı kapsamı ve analiz sonuçlarına yer verilerek sonuçlar yorumlanmıştır.

4.1. Çalışmanın Amacı

Bu çalışma genel olarak Türkiye'de bağımsız denetim yapmaya yetkilendirilmiş şirketlerin yapısını ortaya koymaya yöneliktir. Bu kapsamda veri kaynağı olarak şirketlerin KGK'nın sitesinde yayınlamış oldukları şeffaflık raporları esas alınmıştır. Bazı durumlarda şeffaflık raporlarında yeterli bilgi açıklamayan şirketlerin kendi web adresleri incelenmiş olup ilgili bilgiler elde edilmiştir (örneğin bazı şirketler kuruluş yıllarını ve sermayelerini şeffaflık raporlarında raporlamamışlardır). Özellikle Türkiye'de bağımsız denetimin hangi şirketler tarafından yapıldığı ve dünyada olduğu gibi dört büyük denetim şirketinin Türkiye'de de bağımsız denetim mesleği açısından önemi incelenmeye çalışılmıştır.

4.2. Çalışmanın Yöntemi

Çalışmanın veri kaynağı olarak bağımsız denetim şirketlerinin Kamu Gözetim Kurumu'nun sitesinde yayınlamış oldukları şeffaflık raporları esas alınarak arşivsel bir araştırma metodolojisi olan içerik analizinden yararlanılarak analiz edilmiştir.

4.3. Çalışmanın Bulguları

Türkiye'de bağımsız denetim sektörünün yapısına ilişkin, içerik analiziyle denetim şirketlerinin şeffaflık raporlarından elde bulgular aşağıda başlıklar halinde ayrıntılı bir şekilde incelenmektedir.

4.3.1. Denetim Yapmaya Yetkili Şirketler

Türkiye'de 1 Mart 2015 tarihi itibariyle KGK'nın sitesinde bağımsız denetim yapmaya yetki almış 72 bağımsız denetim şirketi faaliyette bulunmaktadır. Bağımsız denetim yapmaya yetkili bu şirketlerin listesi ek 1'de verilmektedir. Son birkaç yılda bağımsız denetim yapmaya yetkili şirket sayısında çok ciddi bir düşüş

gözlenmektedir. Öyle ki, 2011 yılında bağımsız denetim yapmaya yetkili şirket sayısı 93’ idi.

Yapılan inceleme sonucunda bağımsız denetim yapmaya yetkili kuruluşlardan 27/4/2015 tarihi itibarıyla sadece 3 şirketin (Analiz Bağımsız Denetim ve Danışmanlık A.Ş., BD Bağımsız Denetim ve Yeminli Mali Müşavirlik A.Ş., ve Pür Bağımsız Denetim Yeminli Mali Müşavirlik A.Ş.) şeffaflık raporlarına ulaşılamamıştır.

4.3.2. Denetim Şirketlerinin Uluslararası İşbirlikleri

KGK’nın sitesinde yer alan bağımsız denetim yapmaya yetkili şirketlerden şeffaflık raporlarına ulaşılan 69 şirketin 49’unun uluslararası bir bağımsız denetim ağına dahil olduğu ve 20 şirketin ise hiç bir ağına dahil olmadan faaliyetlerine devam ettikleri görülmektedir. Genellikle her bir bağımsız denetim şirketlerin farklı bir uluslararası ağına dahil iken birkaç firmanın ise aynı ağına dahil olarak faaliyetlerine devam ettiği görülmektedir (Örneğin Arılar Bağımsız Denetim ve Yeminli Mali Müşavirlik A.Ş. ve AS Bağımsız Denetim ve Yeminli Mali Müşavirlik A.Ş. Nexia International ağına dahil olarak faaliyetlerine devam eden firmalardır.).

4.3.3. Bağımsız Denetim Yapmaya Yetkili Şirketlerin Sermaye Yapıları

Bağımsız denetim yapmaya yetkili şirketlerin sermayeleriyle ilgili yapılan incelemede 8 şirketin sermayesi hakkında hiç bir bilgi vermediği gözlenmiştir. Bilgi veren şirketlerin sermayelerinin 50.000 TL ile 1.000.000 TL arasında değiştiği ve ortalama sermaye tutarının ise yaklaşık 151.000 TL olduğu görülmüştür. Dört büyük denetim şirketini ayrı bir şekilde incelediğimizde Başaran Nas Bağımsız Denetim ve Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik A.Ş. (Pwc) sermaye tutarını raporlamamıştır ve diğer 3 şirketin ortalama sermaye tutarı 63.367 TL olarak gerçekleşmiştir. Sektörün geri kalanına baktığımızda genel olarak dört büyük denetim firmasından daha yüksek sermaye taahhütleri olduğu görülmektedir.

4.3.4. Türkiye’de Bağımsız Denetim Firmalarının Faaliyete Başladıkları Yıllar ve Merkezler

Türkiye’de bağımsız denetim yapmaya yetkili şirketlerin genel olarak bakıldığında genç şirketler olduğu, en eski şirketin 1981 yılında kurulduğu ve genellikle şirketlerin 2000 yılından sonra kuruldukları görülmektedir.

Türkiye’de bağımsız denetim yapmaya yetkilendirilmiş şirketlerin belli şehirlerde kümelandıkları görülmektedir. Şirketlerin 12’si faaliyetlerine Ankara merkezli, 3’ü İzmir merkezli, 1’i Antalya merkezli ve geri kalan 53 şirketin ise İstanbul merkezli

olarak devam ettikleri görülmektedir. Daha önce de belirtildiği gibi 3 şirketin şeffaflık raporlarına ulaşamamıştır.

4.3.5. Bağımsız Denetim Şirketleri Tarafından Yapılan KAYİK Denetimi

Bağımsız denetim yapmaya yetkili şirketlerce bağımsız denetimi yapılan KAYİK sayıları incelendiğinde sadece bir şirketin hiç bir KAYİK belirtmediği ve en çok KAYİK beliren şirketin 140 KAYİK belirttiği görülmektedir.

Bağımsız denetim yapan şirket başına düşen ortalama KAYİK sayısı ise 17,43 olarak gerçekleşmektedir. En fazla KAYİK denetimi yapan 4 şirket çıkarıldığında ise bağımsız denetim yapan şirket başına düşen ortalama KAYİK sayısı 10.39'a düşmektedir. Şeffaflık raporuna ulaşamayan 3 şirket çıkarıldıktan sonra kalan 69 şirketin denetimini üstlendiği toplam KAYİK sayısı olan 1185'in 499'u yani %42'si dört büyük şirket tarafından denetlenmektedir.

Tablo 1: En Fazla KAYİK Denetimi Yapan 5 Bağımsız Denetim Firması

Bağımsız Denetim Şirketi	Denetlenen KAYİK Sayısı
DRT Bağımsız Denetim ve Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik A.Ş. (Deloitte)	140
Akis Bağımsız Denetim ve Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik A.Ş. (KPMG)	136
Başaran Nas Bağımsız Denetim ve Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik A.Ş. (Pwc)	131
Güney Bağımsız Denetim ve Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik A.Ş. (Ernst-Young)	92
BDO Bağımsız Denetim ve Yeminli Mali Müşavirlik Anonim Şirketi	62

100 KAYİK'in üzerinde bağımsız denetim yapan şirket sayısı sadece 3 olarak belirlenmiştir. Bu şirketler en fazla KAYİK denetleyen şirketten başlanarak sıralandığında; 140 KAYİK denetleyen DRT Bağımsız Denetim ve Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik A.Ş. (Deloitte), 136 KAYİK denetleyen Akis Bağımsız Denetim ve Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik A.Ş. (KPMG) ve 131 KAYİK denetleyen Başaran Nas Bağımsız Denetim ve Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik A.Ş. (Pwc) olarak karşımıza çıkmaktadır. Dördüncü sırada ise 92 KAYİK denetleyen Güney Bağımsız Denetim ve Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik A.Ş. (Ernst-Young) yer almaktadır.

Tablo 2: Dört Büyük Bağımsız Denetim Şirketinin Gelir Dağılımları

Bağımsız Denetim Şirketi	Bağımsız Denetimden Elde Edilen Gelirler	Bağımsız Denetim Dışında Elde Edilen Gelirler	Toplam Gelirler
DRT Bağımsız Denetim ve Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik A.Ş. (Deloitte)	67.228.000	10.097.000	77.375.000
Akis Bağımsız Denetim ve Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik A.Ş. (KPMG)	38.472.210	27.250.792	65.723.002
Başaran Nas Bağımsız Denetim ve Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik A.Ş. (Pwc)	53.342.128	16.476.515	69.818.643
Güney Bağımsız Denetim ve Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik A.Ş. (Ernst-Young)	37.166.202	6.108.883	43.275.085

Yönetmelik gereğince bağımsız denetim yapmaya yetkili şirketler gelirlerini yıllık şeffaflık raporlarında beyan etmeleri gerekmektedir. Gelirler finansal tablo denetiminden kaynaklanan gelirler, diğer denetimlerden kaynaklanan gelirler ve denetim dışı hizmetlerden elde edilen gelirler kapsamında değerlendirmeye tabi tutulmaktadır.

Şeffaflık raporları incelendiğinde birçok şirket, gelirlerini finansal tablo denetiminden ve diğer unsurlardan kaynaklanan gelir olarak iki başlık altında incelediği görülmektedir. Bazı şirketler çok daha ayrıntılı gelir açıklaması yapmalarına karşın diğer bazı şirketler ayrıntıya yer vermemektedirler. Bu çalışmada da gelirler finansal tablo denetimden kaynaklanan gelirler ve diğer gelirler olarak iki başlık altında incelenecektir. Diğer gelirler başlığı altında genel olarak 3568 sayılı kanun kapsamındaki gelirler, danışmanlık gibi denetim dışı hizmetlerden kaynaklanan gelirler, faaliyet dışı gelirler, özel amaçlı denetim gelirleri ve diğer bağımsız denetim faaliyetlerinden elde edilen gelirler gibi gelir unsurları değerlendirilmektedir. Bu çalışmada asıl üzerinde durulan konu gelirlerin ne kadarlık kısmının finansal tablo denetiminden kaynaklandığının tespitidir.

Şeffaflık raporları dikkate alındığında bağımsız denetim yapmaya yetkili olan şirketlerin 2013 yılı için şeffaflık raporlarında finansal tablo denetiminden elde ettikleri gelirleri 245.556.799 TL ve diğer gelirler kapsamındaki gelir toplamaları ise 173.273.225 TL olarak beyan etmişlerdir. Sektörün toplam yarattığı gelir büyüklüğü ise 418.830.024 TL olarak gerçekleşmiştir. Yüzdesel olarak incelendiğinde bağımsız denetim şirketlerinin gelirlerinin yaklaşık %59'u finansal tablo denetiminden gelmesine karşın yaklaşık %39'luk kısmının ise finansal tablo denetimi dışındaki gelirlerden elde edildiği görülmektedir. Dolayısıyla, dünya ile Türkiye'deki mevcut durum incelendiğinde, gelirlerin dağılımı açısından ciddi

farklılıklar bulunamamıştır. Gelirlerin dağılımında dünyadaki mevcut duruma paralel sonuçlar elde edilmiştir.

4 büyük denetim şirketinin toplam finansal tablo denetiminden elde ettiği gelir toplamı 196.258.540 TL olarak gerçekleşmiştir. Bu durumda bize toplam finansal tablo denetiminden elde edilen gelirin yaklaşık %80'inin bu 4 büyük şirket tarafından, geri kalan yaklaşık %20'nin ise diğer bağımsız denetim şirketleri tarafından elde edildiğini göstermektedir.

KAYİK başına elde edilen gelir dikkate alındığında 4 büyük firma ortalama KAYİK başına finansal tablo denetiminden yaklaşık 393.309 TL gelir elde ederken şeffaflık raporlarına ulaşılan ve 4 büyük firma dışındaki bağımsız denetim firmaları ise KAYİK başına finansal tablo denetiminden yaklaşık 71.863 TL gelir elde etmektedir. Bu durumda bize 4 büyük şirketlerin ortalama bir KAYİK denetiminden 4 büyük firmaya dahil olmayan firmalardan yaklaşık 5.47 kat daha fazla bağımsız denetim geliri elde ettiğini göstermektedir.

4.3.6. BİST 100 Şirketlerinin Bağımsız Denetimi

Dört büyük bağımsız denetim firmasının dünyadaki bağımsız denetim sektöründeki payı dikkate alındığında Türkiye'deki mevcut durumun ne olduğu ortaya çıkarılmaya çalışılmıştır. Bu kapsamda, Türkiye'nin en büyük firmalarının bağımsız denetimlerini büyük ölçüde dört büyük bağımsız denetim firmasına denetlettikleri görülmektedir. BİST 100 şirketlerinin %86'sı, BİST 50 şirketlerinin %85'i ve BİST 30 şirketlerinin yaklaşık %94'ü firmalarının finansal tablolarını dört büyük bağımsız denetim firmalarına denetlettikleri görülmektedir. BİST 100 içerisindeki şirketlerden en az birinin bağımsız denetimini üstlenen dört büyük denetim şirketi dışındaki şirket sayısı 10'dur. Bu şirketlerden 4 tanesi iki BİST 100 şirketi ve diğer 6 tanesi de 1'er BİST 100 şirketinin bağımsız denetimini üstlenmiştir. Dört büyük bağımsız denetim firmasının ve diğer firmaların yaptıkları BİST 100 denetimleri Tablo 3'te ayrıntılı olarak görülmektedir.

Tablo 3: BİST 100 Şirketlerinin Bağımsız Denetimini Yapan Şirketlerin Dağılımı

Bağımsız Denetim Şirketleri	XU30	XU50	XU100	Toplam
Güney Bağımsız Denetim ve SMMM A.Ş. (Ernst-Young)	9	4	11	24
Başaran Nas Bağımsız Denetim ve SMMM A.Ş. (Pwc)	6	7	11	24
Akis Bağımsız Denetim ve SMMM A.Ş. (KPMG)	5	2	10	17
DRT Bağımsız Denetim ve SMMM A.Ş. (Deloitte)	8	4	9	21
Diğer	2	3	9	14
Toplam	30	20	50	100

4.3.7. Bağımsız Denetim Ekipleri

Firmaların şeffaflık raporları incelendiğinde göze çapan önemli durumlardan bir diğeri de 3'ü şeffaflık raporlarına ulaşamayan firma olmak üzere 5 firma hariç tüm firmaların sorumlu denetçi sayıları ve isimleri hakkında bilgi vermelerine karşın bazı firmaların diğer denetim personeli hakkında bilgi vermediğidir. Sorumlu baş denetçi sayısı ile ilgili açıklama yapan toplam 67 şirkette 367 sorumlu baş denetçi bulunmaktadır. Özellikle denetçi yardımcıları ve stajyer denetçiler hakkında çoğu firma bilgi vermemiştir. Bu kapsamda bağımsız denetçiler birçok firmaca, sorumlu denetçiler (Bazı firmalarda sorumlu ortak baş denetçi olarak ifade edilmektedir.), baş denetçiler, kıdemli denetçiler, denetçiler ve denetçi yardımcıları-stajyer denetçiler şeklinde ayrıma tabi tutulmuştur.

5. Sonuç

Son yıllarda özellikle AB'nin yaptığı düzenlemelerle muhasebe-denetim sektöründe adından sıklıkla bahsettiren şeffaflık raporları 2013 tarihi itibarıyla Türkiye'de de uygulanmaya başlamıştır. Çalışmanın yapıldığı dönem itibarıyla 2014 yılı şeffaflık raporları henüz açıklanmamıştır. Çalışma kapsamında Türkiye'de bağımsız denetim yapmaya yetkili olan şirketlerin şeffaflık raporları yayınlanması zorunlu olan alanlar kapsamında sınırlandırılmış olup, Türkiye'deki bağımsız denetim sektörü gözler önüne serilmeye çalışılmıştır. Ayrıca da, dört büyük bağımsız denetim şirketinin Türkiye'de yapılan bağımsız denetimde ki etkisi ayrıntılı bir şekilde incelenmiştir. Çalışmanın sonucunda, Türkiye'deki bağımsız denetim uygulamalarının oldukça yeni olduğu ve İstanbul başta olmak üzere belli başlı büyük şehirlerde toplandığı görülmektedir. Bağımsız denetim yapmaya yetkili bir çok bağımsız denetim şirketinin gelirleri içerisinde bağımsız denetim gelirlerinin çok düşük olduğu ve Türkiye'deki bağımsız denetim sektörüne büyük ölçüde dört büyük denetim firmasının hakim olduğu görülmektedir. Özellikle bağımsız denetimden elde edilen gelirlerin %80'inin bu dört büyük firma tarafından elde edildiği ve BİST 100 şirketlerinin bağımsız denetiminin %86'sının yine dört büyük bağımsız denetim şirketi tarafından üstlendiği görülmektedir. Diğer bağımsız denetim firmaları genellikle denetim dışı hizmetler sunmak suretiyle gelir elde ettikleri görülmektedir.

Bu çalışma temel olarak Türkiye'deki bağımsız denetim sektörünü, şeffaflık raporlarını dikkate alarak incelemektedir. Şeffaflık raporlarıyla ilgili literatürde henüz çok fazla çalışma yapılmamış olup bu durumda şeffaflık raporlarının Amerika'da zorunlu olmamasının etkisi yadsınamaz. Özellikle, şeffaflık raporlarının içeriğinin ve sunulan bilgilere dair oluşturulan endekslerin denetim kalitesinin bir ölçüsü olarak modellerde kullanılabilir ve şeffaflık raporlarının bağımsız denetimin kalitesi üzerine etkisi incelenebilir. Böylelikle şeffaflık raporlarının gerçekte hazırlayan firmalara ve bu raporları inceleyerek kararlarını şekillendiren karar alıcılara ekonomik anlamda etkisi incelenebilir.

Çalışmanın analiz sonuçları Deumes vd. (2012), Gürol ve Tüysüzoğlu (2016) bulguları ile benzerlik göstermektedir. Bulgularımızdan Urton vd. (2014) şeffaflık raporlarına ilişkin önerilerinin uygulamada yeterli derecede dikkate alınmadığı tespit edilmiştir.

Bu ve benzeri çalışmalar esas alınarak hazırlanacak olan yüksek lisans veya doktora çalışmalarının hem uygulamaya hem de muhasebe teorisine önemli katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Ekler

Ek 1: Çalışma Kapsamında İncelenen Bağımsız Denetim Şirketlerinin Listesi

1. A-1 YEMİNLİ MALİ MÜŞAVİRLİK VE BAĞIMSIZ DENETİM A.Ş.
2. AC İSTANBUL ULUSLARARASI BAĞIMSIZ DENETİM VE SMMM A.Ş.
3. ADALYA ULUSLARARASI BAĞIMSIZ DENETİM VE SMMM A.Ş.
4. ADAY BAĞIMSIZ DENETİM VE S.M.M.M A.Ş.
5. AKADEMİK BAĞIMSIZ DENETİM DANIŞMANLIK VE YMM A.Ş.
6. AKİS BAĞIMSIZ DENETİM VE SERBEST MUHASEBECİ MALİ MÜŞAVİRLİK A.Ş.
7. ANALİZ BAĞIMSIZ DENETİM VE MALİ MÜŞAVİRLİK A.Ş.
8. AKTAN BAĞIMSIZ DENETİM VE MALİ MÜŞAVİRLİK A.Ş.
9. MEGA GLOBAL ULUSLARARASI BAĞIMSIZ REVİZYON VE DENETİM A.Ş.
10. ALTERNATİF BAĞIMSIZ DENETİM A.Ş.
11. ANIL YEMİNLİ MALİ MÜŞAVİRLİK VE BAĞIMSIZ DENETİM A.Ş.
12. ARILAR BAĞIMSIZ DENETİM VE YMM A.Ş.
13. ARKAN ERGİN ULUSLARARASI BAĞIMSIZ DENETİM VE SMMM A.Ş.
14. ARTI DEĞER ULUSLARARASI BAĞIMSIZ DENETİM VE YMM A.Ş.
15. AS BAĞIMSIZ DENETİM VE YMM A.Ş.
16. ATA ULUSLARARASI BAĞIMSIZ DENETİM SMMM A.Ş.
17. AYK BAĞIMSIZ DIŞ DENETİM VE DANIŞMANLIK A.Ş.
18. BANDEN BAĞIMSIZ DENETİM HİZMETLERİ A.Ş.
19. BAŞARAN NAS BAĞIMSIZ DENETİM VE SMMM A.Ş.
20. BD BAĞIMSIZ DENETİM VE YEMİNLİ MALİ MÜŞAVİRLİK ANONİM ŞİRKETİ
21. BDD BAĞIMSIZ DENETİM VE DANIŞMANLIK A.Ş.
22. BİLGİ BAĞIMSIZ DENETİM VE YMM A.Ş.
23. BİLGİLİ BAĞIMSIZ DENETİM VE YMM A.Ş.
24. BİRLEŞİK UZMANLAR YEMİNLİ MALİ MÜŞAVİRLİK VE BAĞIMSIZ DENETİM.A.Ş.
25. BİRLEŞİM BAĞIMSIZ DENETİM VE YMM A.Ş.
26. CONSULTA BAĞIMSIZ DENETİM VE YEMİNLİ MALİ MÜŞAVİRLİK A.Ş.
27. CPA BAĞIMSIZ DENETİM VE YEMİNLİ MALİ MÜŞAVİRLİK A.Ş.
28. ÇAĞDAŞ BAĞIMSIZ DENETİM SMMM A.Ş.
29. DEĞER BAĞIMSIZ DENETİM VE YMM A.Ş.
30. DENET BAĞIMSIZ DENETİMYMM.A.Ş.
31. DENGE BAĞIMSIZ DENETİM SMMM A.Ş.
32. DETAY BAĞIMSIZ DENETİM VE DANIŞMANLIK ANONİM ŞİRKETİ
33. DRT BAĞIMSIZ DENETİM VE SERBEST MUHASEBECİ MALİ MÜŞAVİRLİK A.Ş.
34. EGE YEMİNLİ MALİ MÜŞAVİRLİK VE BAĞIMSIZ DENETİM A.Ş.
35. ELİT BAĞIMSIZ DENETİM VE YMM A.Ş.
36. ENGİN BAĞIMSIZ DENETİM VE S.M.M.M. A.Ş.

37. EREN BAĞIMSIZ DENETİM VE YMM A.Ş.
38. GÜÇBİR BAĞIMSIZ DENETİM A.Ş.
39. GÜNCEL BAĞIMSIZ DENETİM DANIŞMANLIK VE YEMİNLİ MALİ MÜŞAVİRLİK A.Ş.
40. GÜNEY BAĞIMSIZ DENETİM VE SMMM A.Ş.
41. GÜRELİ YEMİNLİ MALİ MÜŞAVİRLİK A.Ş.
42. HLB SAYGIN YEMİNLİ MALİ MÜŞAVİRLİK VE BAĞIMSIZ DENETİM A.Ş.
43. İHY BAĞIMSIZ DENETİM YMM A.Ş.
44. IŞIK YEMİNLİ MALİ MÜŞAVİRLİK VE BAĞIMSIZ DENETİM A.Ş.
45. İRFAN BAĞIMSIZ DENETİM VE YEMİNLİ MALİ MÜŞAVİRLİK A.Ş.
46. İTİMAT BAĞIMSIZ DENETİM VE YEMİNLİ MALİ MÜŞAVİRLİK A.Ş.
47. KAPİTAL KARDEN BAĞIMSIZ DENETİM VE YEMİNLİ MALİ MÜŞAVİRLİK A.Ş.
48. KARMA BAĞIMSIZ DENETİM ANONİM ŞİRKETİ
49. KAVRAM BAĞIMSIZ DENETİM VE YMM A.Ş.
50. KÖKER YEMİNLİ MALİ MÜŞAVİRLİK VE BAĞIMSIZ DENETİM A.Ş.
51. LEGAL BAĞIMSIZ DENETİM YEMİNLİ MALİ MÜŞAVİRLİK ANONİM ŞİRKETİ
52. MBK BAĞIMSIZ DENETİM VE SMMM A.Ş.
53. MERCEK BAĞIMSIZ DENETİM VE YMM A.Ş.
54. MGI BAĞIMSIZ DENETİM VE YMM A.Ş.
55. MOD BAĞIMSIZ DENETİM SERBEST MUHASEBECİ MALİ MÜŞAVİRLİK A.Ş.
56. OLGU BAĞIMSIZ DENETİM VE YEMİNLİ MALİ MÜŞAVİRLİK A.Ş.
57. ÖNDER BAĞIMSIZ DENETİM VE DANIŞMANLIK A.Ş.
58. PÜR BAĞIMSIZ DENETİM YEMİNLİ MALİ MÜŞAVİRLİK A.Ş.
59. RANDIMAN DENETİM YMM VE BAĞIMSIZ DENETİM A.Ş.
60. REFERANS BAĞIMSIZ DENETİM VE DANIŞMANLIK A.Ş.
61. REHBER BAĞIMSIZ DENETİM VE YEMİNLİ MALİ MÜŞAVİRLİK A.Ş.
62. REPORT BAĞIMSIZ DENETİM VE S.M.M.M. A.Ş.
63. SER&BERKER BAĞIMSIZ DENETİM VE YEMİNLİ MALİ MÜŞAVİRLİK A.Ş.
64. SUN BAĞIMSIZ DIŞ DENETİM YMM A.Ş.
65. TREND BAĞIMSIZ DENETİM VE YEMİNLİ MALİ MÜŞAVİRLİK A.Ş.
66. TÜRKERLER BAĞIMSIZ DENETİM YEMİNLİ MALİ MÜŞAVİRLİK A.Ş.
67. TÜRKMEN BAĞIMSIZ DENETİM VE YEMİNLİ MALİ MÜŞAVİRLİK A.Ş.
68. ULUSAL BAĞIMSIZ DENETİM VE Y.M.M. A.Ş.
69. ULUSLARARASI BAĞIMSIZ DENETİM VE SMMM A.Ş.
70. YEDİTEPE BAĞIMSIZ DENETİM A.Ş.
71. YKY BAĞIMSIZ DENETİM VE YEMİNLİ MALİ MÜŞAVİRLİK ANONİM ŞİRKETİ
72. YÖNTEM YEMİNLİ MALİ MÜŞAVİRLİK VE BAĞIMSIZ DENETİM A.Ş.

Kaynakça

- Al-Thuneibat, A. A., Al Issa, R. T. ve Baker, R. A. (2011). Do Audit Tenure and Firm Size Contribute to Audit Quality? Empirical Evidence from Jordan. *Managerial Auditing Journal*, 317-334.
- Big4.com. (2015). “An Analysis of The 2014 Financial Performance Of The World's Largest Accounting Firms” <http://www.big4.com/wp-content/uploads/2015/01/The-2014-Big-Four-Firms-Performance-Analysis-Big4.com-Jan-2015.pdf> (Erişim Tarihi: 18.05.2015).
- Bing, J., Chu X. H, Anqi L. ve Zhu, X. (2014). “AuditQualityResearch Report” Australian National Centre for Auditand Assurance Research file:///C:/Users/iibf_erdal/Downloads/audit_quality_research_intern_report_smaller.pdf (Erişim Tarihi: 11.05.2015).
- Deangelo, L. E. (1981). “Auditor Size and Audit Quality” *Journal of Accounting and Economics*, 3,83-199.
- Deis, D. R., ve Giroux, G. (1996). The Effect of Auditor Changes on Audit Fees, Audit Hours, and Audit Quality. *Journal of Accounting and Public Policy* , 55-76.
- Deumes, R., C. Schelleman, H. V. Bauwhede ve A. Vanstraelen. (2012). “Audit Firm Governance: Do Transparency Reports Reveal Audit Quality?” *AUDITING: A Journal of Practice & Theory* 31(4). 193-214.
- Erdogan, S. 2015. “Finansal Skandalların Bağımsız Denetim Boyutu” *Mali Çözüm*, 128, 15-32.
- European Union (EU). (2014). “Directive 2014/56/EU of the European Parliamentand of the Council” <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:32014L0056> (Erişim Tarihi: 5.05.2015).
- Financial Reporting Council (FRC). (2008). “The Statutory Auditors (Transparency) Instrument 2008:POB 01/2008” [https://www.frc.org.uk/FRC-Documents/POB/Statutory-Auditors-\(Transparency\)-Instrument-2008.aspx](https://www.frc.org.uk/FRC-Documents/POB/Statutory-Auditors-(Transparency)-Instrument-2008.aspx)(Erişim Tarihi: 13.05.2015).
- Francis, J. R. (2004). What Do We Know About Audit Quality? *The British Accounting Review* , 345-368.

- Gürol B. Tüysüzoğlu T. (2016). Türkiye’de Kamu Yararını İlgilendiren Kuruluşlar Nezdinde Bağımsız Denetim Yapan Denetim Kuruluşlarının Şeffaflık Raporları Üzerine Bir İnceleme. *Muhasebe ve Denetime Bakış*, 47, 131-148.
- International Organization of Securities Commissions (IOSCO). (2009). “Transparency of Firmsthat Audit Public Companies: Consultation Reports” <https://www.iosco.org/library/pubdocs/pdf/IOSCOPD302.pdf> (Erişim Tarihi: 03.05.2015).
- Frank D. H., Jane J. K. and Laureen A. M. (2004). Does Search-Facilitating Technology Improve the Transparency of Financial Reporting? *The Accounting Review*: July 2004, Vol. 79, No. 3, pp. 687-703.
- Heald, D. (2012). Why Is Transparency About Public Expenditure So Elusive? *International Review of Administrative Sciences*, 78, 30-49.
- Hood, C. (2001). Transparency. In P. B. Clarke, & J. Foweraker (Eds.), *Encyclopedia of Economic Thought*. 700-704. London: Routledge.
- Jeong S, Rho W.J. (2004). Big Six Auditors and Audit Quality: the Korean Evidence, *The International Journal of Accounting*, 39(2), 175-196.
- Kamu Gözetimi Kurumu (KGK). www.kgk.gov.tr (Erişim Tarihi: 11.05.2015).
- Kepekçi, C. (2000). *Bağımsız Denetim*. Ankara: Siyasal Kitabevi.
- Peecher, M. E., Schwartz, R., ve Solomon, I. (2007). It’s All About Audit Quality: Perspectives on Strategic-Systems Auditing. *Accounting, Organizations and Society*, 463-485.
- Rainsbury, E.A., Bradbury, M. ve Cahan, S.F. (2009). The Impact of Audit Committee Quality on Financial Reporting Quality And Audit Fees. *Journal of Contemporary Accounting & Economics* (5)
- Urton L. A., Lisa M. G., Karl E. H., Ling L. L., and Wu Y.-J. (2014). Comments by the Auditing Standards Committee of the Auditing Section of the American Accounting Association on PCAOB Release No. 2013-009, Proposed Rule on Improving the Transparency of Audit: Proposed Amendments to PCAOB Auditing Standards to Provide Disclosure in the Auditor’s Report of Certain Participants in the Audit. *Current Issues in Auditing*: December 2014, 8(2). C1-C7.

- Wooten, C. T. (2003). “Research About Audit Quality” The CPA Journal, January” file:///C:/Users/iibf_erdal/Downloads/audit%20quality.pdf (Erişim Tarihi: 12.05.2015).
- Wan Z. A. W., Shahnaz, I. ve Nurasyikin, J. (2008). The Impact of Board Composition, Ownership and CEO Duality on Audit Quality: The Malaysian Evidence. *Malaysian Accounting Review* , 7(2), 17-28.
- TUSİAD. (2015). Şeffaflık ve Yolsuzlukla Mücadeleye İlişkin Yasal Düzenlemelere Genel Bir Bakış, Uluslararası Şeffaflık Derneği, 1-20.

An Empirical Study of Transparency Reports and The Auditing Sector in Turkey

Extended Abstract

1. Introduction

At the beginning of the 21st Century, because of the high-profile accounting scandals and bankruptcies, the quality of audit became one of the most important topics in the eye of the standard setters, regulators, and practitioners. Although there are many different factors used to measure the quality audit, it is thought to be an effective factor because transparency reports explain firms' professional practices and managements to the public (Deumes et al., 2006). Audit quality, as in financial reporting process, is an important factor to effectively manage corporate practices of firms (Wan et al., 2008).

In the United Kingdom, in 2008, independent audit firms required to publish their yearly transparency reports on their web address. In this context, audit firms started to disclose mandatory transparency information in their transparency reports (FRC, 2008). The European Union (EU) also released 2014/56/EU directive by making amendment in the 2006/43/EC directive and made it mandatory to publish transparency reports for the EU (EU, 2014). In Turkey, the article number 36 of "Independent Auditing Regulation" on December 26, 2012 on the basis of Statutory Decree number 660 regulates the mandatory transparency reports.

This study investigates the structure of auditing firms of Turkey on the light of transparency reports of Turkish auditing sector as a measure of audit quality. By the transparency studies in accounting is developing, this study aims to reveal the structure of Turkish auditing sector, such as who audit listed firms, what is the income distribution of the sector, and the big four effect on the sector etc. The four big auditing firms are especially compared with other auditing firms to reveal the effect of the big four auditing firms on Turkish auditing sector. Even though countries where capital markets are well developed have archival databases in terms of all kind of accounting information, developing countries such as Turkey lack these advantages. As a result, transparency reports not only increase audit quality of certain countries but also allow researchers to gather very valuable auditing data in terms of the sector.

2. Method

To reveal the structure of the independent audit sector in Turkey, information that must take place in transparency reports of 2013 has been examined. The data set (transparency reports) is obtained from web pages of Public Oversight Accounting and Auditing Standards Authority of Turkey (POA). In some situation, when transparency report's lacks a particular information, the data is gathered from web pages of auditing firms, such as sometimes auditing firms don't reveal their total capital or year of foundation in their yearly transparency reports. As of March 1, 2015, 69 authorized audit firms' transparency reports have been reached by POA web pages. The research method of this study is content analysis which is one of the most preferred archival research methods in social sciences. We used Kolmogorov-Smirnov and Shapiro-Wilks tests for normal distribution tests. As a result of the analysis, we determined that the variables were not normally distributed ($p < 0.05$). Therefore, we used Wilcoxon signed-ranks test in order to determine the relationship between the non-parametric variables.

3. Results and Discussion

The major findings of this study are summarized as follows:

In the sector, 49 audit firms have international network connection. Even though many firms have one international network, some firms have more than one international network connection.

As a measure of audit firm size, the average capital of audit firms is ₺ 100,000. Moreover, the average audit firm capital ranges between ₺ 50,000 and ₺ 1,000,000. Compare to the big four audit firms, other audit firms generally have higher capital commitments.

The authorized audit firms' headquarters are clustered in big cities of Turkey: 53 audit firms are in Istanbul, 12 audit firms are in Ankara, 3 audit firm is in Izmir, and 1 audit firm is in Antalya.

The number of audited public interest entities is higher for big four compare to other audit firms. While the average audited public interest entities for big four is 125, the average audited public interest entities number for other firms is 10. Meanwhile, the 42% of the total public interest entities audited their financial statements to the big four audit firms. This situation also affects audit firm's income.

In 2013, the audit sector has created the total of ₺ 418,830,024 from the operations of both independent audit and non-audit (₺ 245,556,799 from independent audit services and ₺173,273,225 from non-audit services). Almost 80% (₺ 196,258,540) of the total audit firm income obtained by the big four audit firms. The reason why the big four audit firms earn higher income compare to market share (number of audit firms) is because the big four audit firms audit big firms that are mostly listed in BIST 100.

One of the major differences between the big four audit firms and others is that the big four audit firm also audit listed firms of Turkey. 86% of the BIST 100 firms get audit services from the big four audit firms. When it comes to BIST 30 firms, almost 94% of the firms prefer the big four firms for the services of audit.

4. Conclusion

According to the results of the study, Turkish auditing sector is an emerging sector, clustered in large cities such as Istanbul, dominated by the big four auditing firms. Moreover, large firms get audit service largely from the big four audit firms. This study aims to reveal Turkish auditing sector and the effect of the big four audit firm on the sector. This study summarizes Turkish auditing sector for interested parties such as regulators, practitioners, and public. Another important aspect of this study is to open a new page for audit quality studies. Even though earnings management studies mostly dominate audit quality studies from the customer perspective, in recent years, it is very common to see studies use information of audit service providers and their service quality. By this study, we believe the cost of auditing, reputation of audit firms, and the big four effect will be questioned in Turkey. "Does Being Audited by Big Four Pay in Turkey?" may be a good question to start.

